

LA RODA, L'ARBRE, EL CANAL

1. Considerem aquell conegut poema de Bertolt Brecht que Feliu Formosa va traduir així:

Sec al talús de la carretera
El xófer canvia la roda.
No estic bé al lloc d'on vinc.
No estic bé al lloc on vaig.
Per què miro el canvi de roda amb impaciència?

Tal com em sembla entendre-ho, bastaria que suprimíssim les dues últimes paraules de la interrogació final per trobar-nos davant d'una descripció acceptable de l'univers beckettian.

La perplexitat de la mirada que tots dos adrecen al món és un tret que comparteix aquesta parella de grans dramaturgs del segle XX: Beckett i Brecht. La "impaciència", el neguit provocat per la convicció que el moviment té, malgrat tot, un sentit, és allò que caracteritza el teatre brechtian. El sentit del moviment seria, és clar, el sentit de la història, descrit amb els instruments que proporciona el materialisme històric.

Durant aquests últims deu anys, en el marc cultural europeu, les ideologies "fortes" han fet crisi. Això ha estat així perquè els elements de la realitat sociopolítica que servien per fomentar els discursos ideològics no s'han comportat d'acord amb les previsions de la teoria. La crisi del "socialisme real" ha arrossegat la crisi del materialisme històric. Vivim un moment de reformulació. En aquesta situació, activament expectant, la perplexitat pura, sense "impaciència", del teatre de Beckett recupera una nova vigència. No és fruit de cap atzar que a partir de finals de la dècada dels setanta es produeixi una nova lectura, una lectura "materialista", del teatre de Beckett.

La nova lectura, la nova vigència del discurs beckettian no és conseqüència tant d'una reformulació d'aquest discurs com del fet que s'ha modificat el context en el qual aquest discurs s'insereix. Als anys cinquanta i seixanta qualsevol proposta que no admetés una lectura política era arraconada als prestatges de la frivolitat o de la metafísica, segons els casos. Avui la perplexitat és un fet històric, estrictament material i constatable, que a ningú se li acudiria qualificar de metafísic.

Paral·lelament a tot això té lloc també una relectura "teatral" d'aquells textos de Beckett que, en un principi, no havien estat escrits per a l'escena. El Beckett narrador és fagocitat pel Beckett dramaturg.

El Teatro Fronterizo, en els últims anys, ha participat en aquest procés amb dues propostes dramàtiques, creades a partir de dos textos narratius molt pròxims en el temps, tots dos corresponents de l'etapa francesa de l'escriptura de Beckett:

«PRIMER AMOR» I «MERCIER Y CAMIER».

2. Aquella impaciència, aquell neguit del qual parlàvem comentant el poema de Brecht, no és altra cosa que el desig. El sentit de la història, reduït a termes individuals, és un aspecte d'allò que anomenem la identitat. Una de les definicions que es podrien aventurar de la temàtica del teatre beckettian seria, per tant, aquesta: un minuciós paradigma d'aquesta teatralitat és «TOT ESPERANT GODOT».

3. L'atractiu de *Mercier i Camier* és, potser, que ens mostra l'ós d'aquest paradigma a mig pelar. Aquí encara hi ha elements de paisatge, d'aquell paisatge irlandès de les primeres narracions de Beckett –però la posada en escena redueix els elements visuals a un mínim i fa aparèixer per transparència l'arbre mort de *Godot*, com una premonició–; encara hi ha vestigis de la identitat pròpia dels personatges –les referències a la família de *Mercier*, per exemple–, que encara no s'esgoten en la sèrie de gestos i funcions que fan que la "parella beckettiana" sigui, en el seu conjunt, menys d'un personatge "sencer"; encara hi ha rudiments de desig, representats per aquest impuls al viatge que recorre tot el text, constantment iniciat i constantment frustrat. Veiem «MERCIER I CAMIER» –i tant la dramaturgia com la posada en escena és això precisament el que semblen perseguir– com una crònica de les últimes etapes del procés que porta a «TOT ESPERANT A GODOT».

4. La solitud final de *Mercier* a la vora del canal és ja l'ós acabat de pelar. En la foscor es pot escoltar millor, i tant se val si allò que escoltem són murmuris humans com si és el so de la pluja caient per les herbes. Sentir impaciència o no sentir-la mentre seiem al talús (a la vora del canal com *Mercier*? Sota l'arbre mort com *Didi* i *Gogo*?) ja és cosa nostra.

JOAN CASAS